

12. GEÇILENLERI GAÝTALAMAK

349-njy gönükme. Hekaýajygy okaň, has gara ýazylan sözleriň haýsy düşümedigini we olaryň jogap bolýan soraglaryny aýdyp beriň

SEÝIL BAGYNDA

Myrat dynç günü kakasy bilen **seýil bagyna** gezelenje gitdi. Olar bagda **Atany** gördüler. **Atanyň**

ýanynda kakasy hem bar eken.

Myrat, Ata dagy bagda iki sagada golaý gezdiler, dynç aldylar. **Ata** bilen **Myrat** küşt oynady. Soňra olar **bagdan** çykyp, **öýlerine** gaýtdylar.

350-njy gönükme.

Aşakdaky sözleri düşümler bilen üýtgedip, depderiňize ýazyň.

1. Baş düşüm - **sabyn, ekin, kitap, käse.**
2. Eýelik düşüm -
3. Yöneliş düşüm -
4. Yeniş düşüm -
5. Wagt-orun düşüm -
6. Çykyş düşüm -

351-njy gönükme. Aşakdaky atlary okaň we olary nusgada görkezilişi ýaly edip, depderiňize göçüriň.

Düýe, horaz, sürüji, terbiýeçi, pazyl, towuk, ýowşan, ysmanak,
daýhan, mugallym, dutarçy, bagşy, ýorunja, selme, okuwçy,
jüýje, taý, kürre, köşek, çyrmaşyk.

Nusga:

Adamlary aňladýanlar:	Haýwanlary aňladýan atlar:	Ösümlikleri aňladýan atlar:
Sürüji	düýe	pazyl

daýhan

352-njy gönükme. Ozüňizden adamlary aňladýan baş sany, haýwanlary aňladýan baş sany, ösümlikleri aňladýan baş sany söz tapyp, depderiňize ýazyň.

353-njy gönükme. Sözlemleri okaň we bu sözlemlerdäki sypatlary, olaryň soraglaryny aýdyp beriň.

1. Gün çykdy. Beýik daglaryň depesindäki ak garlar eredi.
2. Çary äpişgeden gök asmanyň ýüzüne seredip otyr.
3. Kakam mana ak, sary, gyzyl, goňur reňkli galamlardan birnäçesini getirip berdi.
4. Biziň mekdebimiziň okalgasynda gyzykly kitaplary köp.
5. Merediň gök köýnegi, gara balagy, goňur köwşi bar.

354-njy gönükme. Aşakdakylary göçüriň. Sypatlaryň aşagyny cyzyň we olaryň aňladýan manysyny aýdyp beriň.

Dury suw,

Gyzyl mata

Turşy çal,

Ullakan telpek

Gyzgyn çörek,	Mürrük terne
Goňur koýnek,	Ýuwan nahar,
Tegelek nan,	Ala mata
Süýji gawun	Mele çäkmen.

355-njy gönükme. Şygry labyzly okaň we sypatlary depderiňize göçüriň.

ÝAZ ÝAGSY

Üwräp uzyn şahalary, Ýazyň mymyk ýeljagazy, Pyşyrdapjyk hüwdüledi Gyzy köýnek güljagazy.

Az salymdan çalja bulut, Çalja murtun towlap gitdi. Sahalara monjuk düzüp, Töweregi suwlap gitdi.

A. Baýmyradow.

Göçürip alan sypatlaryňyzyň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyň.

356-njy gönükme. Nokatlaryň ýerine şol zatlaryň reňkini, hilini aňladýan degişli sypatlary ýazyp, aşakdakylary depderiňize göçüriň.

...kömür	...mata	...dag	...ýüp
...agaç	...suw	...gawun	...hyýar
...kagyz	...haly	...keçe	...galam

Nusga: gara kömür, ak mata, ...

Nokatlaryň ýerine ýazan sypatlaryňyzyň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyň.

kagyz

357-njy gönükme. Hekaýajygy okaň we häzirki zaman işliklerini, olaryň jogap bolýan soraglaryny aýdyp beriň.

OBA HEM SÄHER

Biziň Watanymyz Türkmenistanda oba bilen şäher adamlary arkaşykly işleýärler. Bular biri-birine mydama kömekleşýär. Oba şäher ilatyny dürli azyk önümleri bilen üpjün edýär.

Şäher bolsa oba zähmetkeşleri üçin oba hojalyk gurallaryny taýýarlaýar. Gurluşyk enjamlaryny öňdürýär.

1. Hekaýajygyň manysyny gürrüň edip beriň
2. Çig **mal** aňlatmasynyň manysyny sözlükden görüň we öwreniň.

358-njy gönükme. Göçüriň. Öten zaman işlikleriniň aşagyna bir çyzyk, geljek zaman işlikleriniň aşagyna iki çyzyk çyzyň.

1. Mergen aga işden geldi, iş eşiklerini çykardy. Oňat ýuwundy.
2. Men işe gitjek. Meniň bilen Durdy hem gider. Men şu gün ejeme pagta ýygyşjak. Olar agşam işden gelerler.

Aşagyny çyzan öten we geljek zaman işlikleriňiziň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyp beriň.

359-njy gönükme. Okaň. Dilden zaman aňladýanişlikleri w e olaryň soraglaryny aýdyň.

NOWRUZ BAYRAMY

Her ýylyň 21-nji martynda köp halklar Nowruz baýramyny — Täze ýyl baýramyny belleýärler. Biziň Watanymyzda bu baýramy bellemek Türkmenistan Garaşsyz döwlet bolandan Soň başlandy. Biz indi öz döp-dessurlarymyza eýe bolduk.

Nowruz baýramynda hemmeler oňat geýnip, köçelere cykýarlar, ýörite meýdançalarda üyşüp, aýdym aýdýarlar, tans edýärler. Aýlawlarda at çapyşygy hem geçirilýär.

Hemme ýerde toý, şatlyk, baýramçylyk dabarasy adamlaryň ruhuny göterýär. Adamlar bir-birlerini Nowruz baýramy bilen gutlaýarlar.

Nowruz baýramy hemişe ajaýyp bahar günlerine gabat gelýär.

Däp-dessur sözüniň manysyny sözlükden görün we öwreniň.

360-njy gönükme. Okaň. Has gara ýazylan işliklerin haýsy zamandadygyny, goşulmasyny we soraglaryny aýdyp beriň

Sygyr çopany uly ýol bilen **gitdi**. Öňünden atbakan **çykdy**. Atbakandan kör garganyň öýüni **sorady**.

Atbakan:

—Şu ýol bilen gidiberseň, öňünden düýe çopany **çykar**, Soňdan sorasaň **aýdar** — **diýýär**. Öňünden düýe çopany çykýar.

—Bu düýeler kiminki? — diýip, ýaňky adam çopandan **soraýar**.

—Bu düýeler kör gar- ganyňky.

— Kör garganyň öýi niredede? Men ony nädip taparyn?
Soňra düýe çopan ol adama kör garganyň öýüni görkezýär.

Ol adam kör garganyň öýüne **barýar**, onuň bilen **salamlaşýar**, **oturýar**, çay-çörek **iýýär**, **gürrüňleşýär**. Kör garga ýaňky adamyň eline bir boş saçak berýär we:

— Şu saçaga: "Açyl, saçagym, açyl, lezzetli naharlar seçil!" diýseň, sacagyň içi her hili naharlardan **dolar**
— diýýär.

(«Kör garga» ertekisinden).

Ertekiden alnan şu bölegin manysy boýunça soraglar düzüp, depderiňize ýazyň. Meselem:

1. Sygyr çopany nirä gitdi?
2. Sygyr çopanyň öňünden kim çykdy?
- 3.

361-njy gönükme. Aşakdaky işlikleri öten, häzirki we geljek zamanlara öwürüp, depderiňize ýazyň.

Ýaz, gel, gir, otur, dur, bil.

Nusga:

Öten zaman işligi:	Häzirki zaman işligi:	Geljek zaman işligi:
Ýazdy	Ýazýar	Ýazjak, ýazar
geldi	gelýär	geljek, geler
...

Depderiňize ýazan öten, häzirki we geljek zaman işlikleriňiziň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyp beriň.

Turkmenkultur.com